"ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ MÜZİK EĞİTİMİ ANABİLİM DALI ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİKSEL İŞİTME/ALGILAMA BECERİLERİNİN BİLGİSAYAR DESTEKLİ PROGRAMLAR ARACILIĞIYLA GELİŞTİRİLMESİ: PROJE TANITIMI"

Hatice ÇELİKTAŞ
haticeliktas@gmail.com

Doruk ENGÜR
dorukengur@gmail.com

Levent BATU
dr.leventbatu@gmail.com

Rasim Erol DEMİRBATIR
redemir@uludag.edu.tr

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı

ÖZET

Gelişen teknoloji ile birlikte bilgiye ulaşmanın kolaylaşması eğitimin tüm alanlarındaki çalışmalara yeni bir soluk getirmiş ve hız kazandırmıştır. Bu bağlamda, müzik eğitiminin en temel boyutlarından biri olan müziksel işitme eğitimi içinde bilişim teknolojilerinden yararlanmak müzik eğitimi sürecinin doğal bir parçası haline gelmiştir. Bu düşünceden hareketle, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında geliştirilen bir altyapı projesi ile öğrencilerin kullanımına yönelik bir bilgisayar laboratuvarı oluşturulmuştur. Bu proje kapsamında, öğrencilerin müziksel işitme eğitimindeki bireysel çalışma olanaklarının artırılması; öğrenciye kuramsal bilgilerin uygulama ile birleştirilmesi konusunda daha fazla imkan yaratılması; öğrenci performanslarının hem öğrenciler hem de eğitmenler açısından bilgisayar yazılımı üzerinden daha net değerlendirilmesine olanak sağlanması amaçlanmıştır. Projenin tüm bu basamaklarıyla, öğrenci başarısının artırılmasında önemli katkılar sağlanacağı düşünülmüştür.

Projede, müziksel işitme eğitiminde sıklıkla kullanılan ve müziksel işitme konusunda oldukça kapsamlı bir içerik sunan "Ear Master Pro 6.0" adlı yazılım tercih edilmiştir. Yazılımın tercih edilmesindeki bir diğer önemli faktör Türkçe dil seçeneği ile eğitici ve öğrenci için birer laboratuvar sürümünün bulunmasıdır. Bu pakette içerik ve sorular düzenlenebilmekte, hazırlanan modüller yine bu yazılım üzerinden öğrenciler tarafından cevaplanabilmekte ve performansları denetlenebilmektedir. Yapılan bu proje ile ilerleyen süreçte, Müziksel İşitme Eğitimi hedef ve kazanımları doğrultusunda modüller oluşturulması, öğrencilerin kullanımına sunulması ve elde edilen verilerin sürekli sınanarak modüler yapının geliştirilmesi planlanmaktadır.

Bildiride projenin planlanma aşamasından uygulama aşamasına kadar izlenen yol, kapsam, içerik ve uygulama olanakları, öğrencilerin de görüşleri alınarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: müzik eğitimi, müziksel işitme, müziksel işitme yazılımı.

"IMPROVEMENT OF MUSICAL HEARING/PERCEPTION SKILLS OF STUDENTS AT ULUDAG UNIVERSITY, THE FACULTY OF EDUCATION, DEPARTMENTS OF FINE ARTS, THE DEPARTMENT OF MUSIC EDUCATION VIA COMPUTER ASSISTED PROGRAMS: A PROJECT PRESENTATION"

ABSTRACT

The facilitation of information access with the developing technology has brought a new breath to the work in all fields of education and accelerated the speed. In this context, making use of information technologies in ear training which is a fundamental aspect of music education has become a natural part of the music education process. With this in mind, a computer laboratory was created for the use of students with an infrastructure project developed at Uludağ University Education Faculty Fine Arts Education Department Music Education Department. Within the scope of this project, it is aimed to increase students' individual working opportunities in ear training, to create opportunity for students to integrate theoretical knowledge into practice, and to enable instructors to evaluate student performances more clearly through computer software. With all these steps of the project mentioned above, it is thought that significant contributions will be made in increasing students' achievement.

In the project, "Ear Master Pro 6.0" software, which is often used in ear training and offers a very comprehensive content on musical hearing, has been preferred. Another important factor to choose this very software is the choice of Turkish language and the availability of a laboratory version for both the students and the instructors. This version allows instructors to edit the content and prepare questions about it and the modules prepared can be answered by the students via the software and their performances can be monitored.

With this project, it is planned to develop modules in the direction of ear training goals and achievements, to present them to the use of the students and to develop the modular structure by constantly testing the obtained data. The way, scope, content and application possibilities of the project from the planning stage to the application stage will be evaluated by taking the opinions of the students.

Key words: music education, musical hearing, ear training software

GİRİŞ

Eğitimin tüm alanlarında olduğu gibi müzik eğitimi alanında da her geçen gün artan teknoloji kullanımı, karşımıza son yıllarda "eğitim teknolojisi" kavramını çıkarmaktadır. Eğitim teknolojisi, "farklı bilimlerin verilerini, özel hedef, yöntem, araç ve gereç, ölçme ve değerlendirme gibi eğitimin geniş alanlarında uygulamaya koyan, uygun durumlarda insan gücünün en iyi şekilde kullanılmasını, eğitimde ortaya çıkan sorunların çözülmesini, kalitenin yükseltilmesini, verimliliğin artırılmasını sağlayan bir sistemler bütünü" olarak tanımlanmaktadır (Rıza, 1997).

Günümüzde müziksel bilgiyi yayma, öğretme ve besteleme vb. amaçlarla kullanılan eğitim teknolojilerinin çeşitlilik ve zenginliğinin, müzik eğitimi içinde hızlı bir değişim ve dinamizm sağladığı görülürken (Levendoğlu, 2004), kaynaklarda müzik teknolojilerinin kullanıldığı alanlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (akt. Andaç, 2016):

1. Elektronik enstrümanlar,
2. Müzik nota yazılımları,
3. MIDI,
4. Eğitim yazılımları,
5. Telekomünikasyon ve internet,

6. Multimedya ve dijital medya,
7. Bilgi işlem ve laboratuvar yönetimi.

Müzik eğitimi alanına yönelik olarak müzik teorisi, müziksel işitme, armoni, kontrpuan, nota yazma, nota okuma, dikte, ritmik çalışmalar, beste yapma, çalgı eğitimi, dizi ve arpej çalışmaları, müzik tarihi, müzik sembolleri, dinleyerek müzik analizi yapma ve yaratıcılık ile ilgili çeşitli yazılımlar kullanılmaktadır (Başuğur, 2009; Lehimler ve Şengül, 2014).

Öğrencilerin müziksel işitme becerilerinin geliştirilmesine yönelik birçok yazılım bulunmaktadır. Bu tür yazılımlarda tek ses, aralık, akor işitme; modal, tonal ve çeşitli dizileri tanıma, ayırt etme; ritmik ve melodik deşifre ile dikte çalışmaları vb. çalışmalar yer almaktadır. Bu alanda kullanılan yazılımlardan bazıları aşağıdadır:

- Ear Master 6 (https://www.earmaster.com/ adresinden 21.06.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.)
- Auralia Ear Training 6 (https://www.risingsoftware.com/auralia/ adresinden 21.06.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.)
- Theta Ear Trainer (https://trainer.thetamusic.com/ adresinden 21.06.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.)
- ABRSM Aural Trainer Lite (for Apple) (http://tr.abrsm.org/en/exam-support/practice-tools-and-applications/aural-trainer/ adresinden 21.06.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.)
- Practica Musica (http://www.ars-nova.com/practica6.html adresinden 21.06.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.)
- MacGAMUT 6 (https://www.macgamut.com/ adresinden 21.06.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.)
- Musition 5 (https://www.risingsoftware.com/musition/ adresinden 21.06.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.)
- musictheory.net (Theory Lessons & Tenuto: for Apple) (https://www.musictheory.net/ adresinden 21.06.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.)

PROJE AMACI VE UYGULANMASI[43]

Müzik eğitiminin en temel boyutlarından biri olan müziksel işitme eğitimi içinde bilişim teknolojilerinden yararlanmak müzik eğitimi sürecinin doğal bir parçası haline gelmiştir. Son yıllarda yapılan birçok araştırma müziksel işitme eğitiminde dijital kaynakların kullanımının eğitimde verimi artıracağı, hızlandıracağı, öğrencilerin içeriği özümsemelerinde ve teorik bilgilerini uygulamaya aktarma becerilerine yardımcı olacağı yönünde bulgular ortaya koymaktadır (Andaç, 2016; Chen, 2015; Selçuk Köse, 2014). Öğrenciye, çalıştığı konuya istediği yerden başlayabilme olanağı tanıması, birebir ve kendi öğrenme hızına uygun olarak çalışma imkânı sağlaması, öğrenmeyi sınıflarda ve belirli zamanlarla sınırlandırmaması ve ihtiyaç duyulan anda bilgiye erişimi mümkün kılması müzik teknolojileri kullanımının müzik eğitimine katkıları arasında gösterilebilir (Başuğur, 2009).

Ülkemizde müzik öğretmenliği eğitiminin en önemli boyutlarından birini oluşturan müziksel işitme eğitimi, "işitme duyusuyla algılanabilir müziksel bütün, öge, gereç, özellik ve ilişkileri algılama, tanıma, hatırlama, ayırt etme, çözme ve çözümleme yeteneği" olarak tanımlanmakta ve müzik eğitiminin genel kapsamı içinde ses eğitimi ve çalgı eğitimi gibi etkinlikler ile birlikte ilk sıralarda yer almaktadır (Uçan, 2005). Müziksel işitme eğitimi aracılığıyla, öğrenciler müziksel işitme/algılama yeteneklerini geliştirmekte ve müziğin diliyle

[43] Proje adı: Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Müziksel İşitme/Algılama Becerilerinin Bilgisayar Destekli Programlar Aracılığıyla Geliştirilmesi: Proje Tanıtımı; Proje türü: Altyapı Projesi; Proje yürütücüsü: Doç. Dr. Rasim Erol Demirbatır; Proje katılımcıları: Araş. Gör. Dr. Ajda Şenol Sakin, Araş. Gör. Hatice Çeliktaş, Araş. Gör. Dr. Doruk Engür, Uzm. Murat Caf, Pelin Aşkın Kumova, Levent Batu.

birlikte müziksel okuryazarlık becerileri kazanmaktadırlar. Müziksel tüm etkinliklerin daha sağlıklı ve doğru şekilde yürütülebilmesine temel oluşturan müziksel işitme eğitimi, Yüksek Öğretim Kurumunun (YÖK) 2007 yılında hazırlamış olduğu Eğitim Fakültelerinin Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarının Müzik Öğretmenliği Programı içinde Müziksel İşitme Okuma Yazma (MİOY) adıyla yer almaktadır. Bu ders kapsamında öğrencilere, müziğe ilişkin kuramsal bilgiler kazandırmanın yanı sıra, müziksel işitme, müziksel okuma, müziksel belleme, müziksel yazma, müziksel düşünme, müziksel yaratma, müziksel çözümleme ve müziksel değerlendirme becerisi kazandırılması amaçlanmaktadır (akt. Er, 2012).

MİOY eğitimi, önemiyle paralel olarak öğrencilerin bu bilgi ve becerileri kazanmalarında belli güçlükleri de beraberinde getirmektedir. Sadece sınıf ortamında yapılan çalışmalar öğrencilerin bu becerileri kazanmasında yeterli olamamakta, bireysel çabayı zorunlu kılmaktadır. Alanın özelliğinden ötürü bireysel çalışma olanaklarının farklı yöntemlerle takviye edilmesi, uygulama ve pratiğin artırılması gerekmektedir. Bu boşluğun doldurulması bilgisayar teknolojisinin kullanılmasıyla mümkündür. Bu düşünceden yola çıkarak gerçekleştirilen proje ile öğrencilerin MİOY eğitimi başarılarının artırılmasına yönelik şu amaçlar belirlenmiştir:

1. Öğrencilerin MİOY eğitimindeki bireysel çalışma olanaklarının artırılması,
2. Öğrencilerin müziksel işitme ve algılama becerilerinin bilgisayar destekli programlar aracılığıyla geliştirilmesi,
3. Öğrencilerin MİOY eğitimine karşı ilgilerinin artırılması,
4. Kuramsal bilgilerin uygulama ile birleştirilmesi konusunda öğrencilere daha fazla imkân yaratılması,
5. Yazılım aracılığıyla öğrenci performanslarının daha net değerlendirilmesine olanak sağlanması.

Projede ilk etapta, bir bilgisayar laboratuvarı oluşurmak üzere, bilgisayar ve gerekli donanımı, yazılım ve piyano temin edilmiştir. Bu yolla öğrencilerin rahatça çalışmalarını yürütebileceği bir bilgisayar laboratuvarı kurulmuştur. Tüm MİOY dersi alan öğrencilere ait kullanıcı hesapları açılmasının ardından, son olarak MİOY ders içeriklerine uygun modüller oluşturulmuştur.

Bu projede, müziksel işitme eğitimi amacıyla kullanılan farklı birçok yazılım arasından "Ear Master Pro 6.0" tercih edilmiştir.

Başlangıç seviyesinden ileri seviyelere kadar 2000'in üzerinde çalışmayı içinde barındıran ve içinde "Standart" ve "Jazz" olmak üzere 2 tür ders paketi bulunan yazılım, genel olarak mesleki müzik eğitimi alan öğrenciler tarafından kullanılmaktadır. Yazılımın %35'lik kısmı başlangıç seviyesi çalışmalarından, %65'lik kısmı ise ileri seviye çalışmalarından oluşmaktadır. Yazılımda, teorik bilgi ve işitme çalışmalarını içeren dersler, öğretmen tarafından da amaca uygun olarak düzenlenebilmektedir. Uygulama aşamasında, her çalışmadan önce ilgili çalışma hakkında kısa bilgiler yer almaktadır. (https://www.earmaster.com/products/ear-training-sight-singing/earmaster-teacher-edition-in-depth.html adresinden 01 Mayıs 2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.)

Projede, "Ear Master Pro 6.0" yazılımının tercih edilmesinde göz önünde bulundurulan unsurlar aşağıdaki gibidir:

- Müziksel işitme eğitiminde yaygın olarak kullanılan bir program olması,
- Müziksel işitme konusunda oldukça kapsamlı bir içerik sunması,
- Türkçe dil seçeneğinin bulunması,
- Öğrencilere ait test sonuçlarının istatistiksel olarak elde edilebilmesi,
- Amaca uygun modül oluşturulmasına imkan sağlaması.

Yazılımın tercih edilmesindeki en önemli faktörlerden biri, eğitici ve öğrenci için birer laboratuvar sürümünün bulunmasıdır. Bu pakette içerik ve sorular düzenlenebilmekte, hazırlanan modüller yine bu yazılım üzerinden öğrenciler tarafından cevaplanabilmekte ve performansları denetlenebilmektedir.

Yazılımın sağladığı bu imkândan yararlanılarak, MİOY ders içeriklerine uygun aşamalı olarak ilerleyen bir paket program hazırlanmış ve öğrencilerin kullanımına açılmıştır. Paket programda yer alan modüllerin içeriği aşağıda sıralanmıştır:

1. Aralıklar
2. Üç sesli akorlar ve çevrimleri
3. Dört sesli akorlar ve çevrimleri
4. Tonal diziler
5. Tartım diktesi (deşifre)
6. Tartım kalıpları (dikte)

Hazırlanan bu modüllerin uygulama aşamasında, 2016-2017 Bahar yarıyılında MİOY dersini alan tüm öğrenciler, yazılımı tanımaya ve kullanmaya yönlendirilmiş, uygulamaya yönelik tanıtıcı ve teknik destek sağlanmıştır. Böylece yarıyıl sonuna kadar tüm öğrenciler programı aktif olarak tanımış ve kullanmıştır. Öğrencilerden uygulamaya ilişkin olumlu dönütler elde edilmiş olup, ileriki aşamada bu görüşlerin ayrıntılı olarak değerlendirilmesi ve uygulamaya ilişkin olanakların geliştirilmesi planlanmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrencilerin ilgi ve dikkatlerinin müziksel işitme alanına daha çok yöneltilmesi ve başarı düzeylerinin artırılmasının amaçlandığı bu projeyle, öğrencilerin müziksel işitme çalışabileceği bir bilgisayar laboratuvarı kurulmuş, müziksel işitme eğitimi için kullanabilecekleri bir yazılım sağlanmış ve okul içinde öğrencilere bireysel olarak çalışma imkânı sunulmuştur. Sonuç olarak, yapılan uygulama ve elde edilen dönütler ile öğrencilerin müziksel işitme yazılımlarını tanıma ve kullanma becerisi kazanmalarına olanak sağlanmış ve projenin planlanan ilk aşaması başarıyla tamamlanmıştır.

Eğitim sürecinde başarıyı artırmak için kullanılan yazılımların öğrenci başarısını artırdığı çeşitli araştırmalarla ortaya konulmuştur. MİOY eğitimi için bu tür yazılımların kullanımı ise, zamanın etkin kullanılması, öğrencilerin bireysel çalışma olanağının sağlanması ve sınıf ortamı içinde yanlış yapma kaygısının önlenmesi bakımından ayrı bir önem arz etmektedir.

Bu proje uzantısında ilerleyen süreçte,

- Kurulan sistemin uzun vadede kullanımının sürdürülmesi,
- Öğrencilerin başarı düzeyindeki gelişimlerinin bilgisayar ortamı üzerinden takip edilebilmesi,
- Müziksel işitme eğitimi için kullanılan farklı yazılımların incelenmesi ve öğrenci kullanımı için değerlendirilmesi,
- Müziksel işitme eğitimi kapsamında daha geniş bir konu içeriği sunan modüller (makamsal diziler, modal diziler, caz dizileri vb…) oluşturulması,
- Öğrencilerden alınan dönütlerin değerlendirilmesi,
- Mesleki müzik eğitimi veren diğer kurumlara iyi bir uygulama olarak tanıtılması; bu imkânlara sahip Ana Bilim Dallarıyla işbirlikli ve karşılaştırmalı çalışmalar yapılması,
- Öğrencilerden elde edilen dikkat çekici bulguların değerlendirilerek literatüre kazandırılması planlanmaktadır.

KAYNAKÇA

Andaç, Y. (2016). *Müzik Dersinde Teknoloji Kullanımının İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin* Müzik *Dersine Karşı Tutumlarına Etkisi.* Niğde: Niğde Üniveritesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Başuğur, İ. D. (2009). Müzik Eğitiminde İnteraktif Yazılımların Kullanımı. *8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu* (s.1-3). Samsun: www.muzikegitimcileri.net. http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/samsun/I_Basugur.pdf adresinden alınmıştır.

Chen, C. W. (2015). Mobile Learning: Using Application "Auralbook" to Learn Aural Skills. *International Journal of Music Education*, 244-259.

Er, A. (2012). *Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin Müzik Bölümlerinde Okutulmakta Olan Müziksel İşitme Okuma ve Yazma Derslerindeki Türk Müziğine Dayalı Etkinliklere İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri.* Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

http://tr.abrsm.org/en/exam-support/practice-tools-and-applications/aural-trainer/ adresinden 21.06.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.

https://www.earmaster.com/ adresinden 21.06.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.

https://www.earmaster.com/products/ear-training-sight-singing/earmaster-teacher-edition-in-depth.html adresinden 01 Mayıs 2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.

https://www.risingsoftware.com/auralia/ adresinden 21.06.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.

https://trainer.thetamusic.com/ adresinden 21.06.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.

http://www.ars-nova.com/practica6.html adresinden 21.06.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.

https://www.macgamut.com/ adresinden 21.06.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.

https://www.risingsoftware.com/musition/ adresinden 21.06.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.

https://www.musictheory.net/ adresinden 21.06.2017 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Lehimler, E., & Şengül , C. (2014). Müzik Yazılımlarının Piyano Eğitimine Katkılarının İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2*(18), 229-246.

Levendoğlu, N. O. (2004). Müzik Eğitiminde Online Sistemler ve İnteraktif Yazılımlar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi, 5*(8), 90-95.

Rıza, E. (1997). *Eğitim Teknolojisi Uygulamaları - 1* (4.b.). İzmir: Anadolu Matbaası.

Selçuk Köse, D. (2014). *Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşlerine Göre Müzik Öğretmenliği Lisans Programlarında Müzik Teknolojilerinin Kullanımı.* Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Uçan, A. (2005). *Müzik Eğitimi* (3. b.). Ankara: Evrensel Basımevi.